

ОСОБЛИВОСТІ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Бухало Олена Василівна

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та бізнесу,
Державний біотехнологічний університет*

В сучасних умовах ринок праці відрізняється своїми особливостями, бо змушений адаптуватися до умов воєнного часу. Тому, на ринку праці відбуваються суттєві зміни, зростає безробіття та потреба у перекваліфікації працівників. З'явилася низка публікацій, які висвітлюють сучасний стан ринку праці, але виникла потреба у дослідженні динаміки змін та розроблення пропозицій щодо вирішення окреслених проблем. Серед науковців, які досліджують ринок праці у кризових умовах можна виділити М. Абдулліну, І. Андрейцеву, Р. Атаманюка, М. Дикалюк, О. Черьомухину, Ю. Чалюка, І. Штундера та інших.

Слід відмітити, що ринок праці в Україні за останні три роки зазнав суттєвих змін, спостерігається тенденція його скорочення, особливо у небюджетній сфері, що пов'язано з міграцією населення та зупиненням виробництва у тимчасово окупованих територіях та у регіонах де проходять військові дії.

Як свідчать статистичні дані рівень безробіття у 2021 р. був 10,3%, а вже у 2023 р. підвищився до 18,3 %, крім того значно зросла кількість біженців та тимчасово переміщених осіб, на сьогодні ця кількість перевищує 10 млн., більшість з яких знаходяться за кордоном, що значно зменшило чисельність працівників в Україні. Основне скорочення працівників спостерігається у Луганській, Донецькій, Запорізькій, Херсонській, Харківській, Дніпропетровській та Миколаївській областях. Стосовно секторів економіки найбільші втрати зазнало будівництво та нерухомість (17%), добувна промисловість (8%), переробна промисловість (6%), транспорт (5%), найменші втрати спостерігаються в аграрному секторі, лісовому та рибному господарстві, енергетиці, охороні здоров'я, торгівлі, інформації та телекомунікації (1–3%).

Проте є також позитивні тенденції, так кількість вакансій на ринку до показників 2021 р. відновилась на 85 %, кількість пропозицій про місця роботи на грудень 2023 р. на 23 % вище, ніж у цей же період 2021 р., це свідчить про зростання потреби у робітничих професіях. У 2023 р. спостерігається зростання середньої заробітної плати до 18914 грн, або на 3658 грн більше ніж у 2021 р. Протягом 2023–2024 рр. зростає попит у будівельниках, бо збільшився обсяг робіт для відбудови постраждалих

будинків, спеціалістів з відновлення інфраструктури, логістики, водіїв усіх видів доставок.

Слід відмітити, що ринок праці України має кадровий дефіцит, причиною якого стала мобілізація, відтік та перерозподіл працівників, особливо у технічних галузях. Дослідники відмічають низку проблем при виборі працівників, такі, як: «відсутність або низька кількість кандидатів (33%); неадекватну кваліфікацію претендентів (23%); невідповідність їхніх очікувань щодо зарплати (15%)» [3, с. 59].

Аналізуючи вимоги роботодавців, можна виокремити найбільш характерні навички, яким повинні відповідати всі категорії працівників, до них відносяться стресостійкість (80,2%), робота в команді (68,4%), орієнтація на результат (52,0%), робота з обладнанням (36,8%), здатність до навчання (32,4%). Серед роботодавців поширеним є припущення, що відсутність професійних знань компенсується досвідом роботи, якщо робітник має здатність до навчання, комунікаційні здібності та відповідально ставиться до своєї справи. Проведений нами моніторинг дозволив виокремити найбільш популярні професії на ринку праці у майбутньому. До них відносяться: спеціалісти у сфері штучного інтелекту; фахівці з екологічних питань, випуску органічної продукції; фахівці з маркетингу, які орієнтовані на міжнародні ринки; фахівці із зовнішнього фінансування та інших інвестицій; фахівці з організації підприємницької діяльності серед ветеранів війни, людей з обмеженими фізичними можливостями тощо.

Змінюється підхід до вибору роботи і зі сторони працездатного населення. Першочерговість надається безпеці праці (33%), кар'єрному зростанню (28%), можливості працювати дистанційно (18%). Наведена інформація свідчить, що найбільш цінується безпека життєдіяльності на роботі, а також кар'єрне зростання та гнучкість у виборі робочого часу. За твердженням дослідників для подолання дефіциту кадрів одним з ефективних шляхів є «створення більшої кількості робочих місць для людей з інвалідністю та ветеранів війни. Це не просто вирішить одну з проблем ринку праці, а допоможе швидше інтегрувати людей з особливими потребами у суспільство» [4, с. 3].

Ринку праці України притаманні значні трансформації, але він здатний до адаптації та відновлення. Глобальні проблеми, обумовлені військовою агресією та її соціально-економічними наслідками, такі, як: скорочення робочих місць, високий рівень безробіття, міграційні процеси потребують комплексного підходу в їх вирішенні з боку держави та бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Абдулліна М. Робота для ВПО: кого шукають роботодавці. *Економічна правда*. 2023. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/01/697696/>

2. Андрейцева І. Ринок праці України, сучасні тенденції. *Економіка та суспільство*. 2021. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-28-4>
3. Атаманюк Р. Ринок праці України: проблеми та можливості їх вирішення. *Актуальні проблеми економіки*. 2024. № 1 (271). С. 55–65.
4. Дикалюк М. Ринок праці-2024: кадровий голод, знання англійської та робота в офісі. *Тиждень*. 2024. URL: <https://tyzhden.ua/rynok-pratsi-2024-kadrovuj-holod-znannia-anglijskoi-tarobota-v-ofisi>
5. Черьомухіна О., Чалюк Ю. Ринок праці під час війни: стан та перспективи. *Економіка та суспільство*. 2022. № (46). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-24>
6. Штундер І. Ринок праці України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-22>